

Imigracja do Polski w kontekście europejskim: zagrożenie czy szansa?

Immigration to Poland within the european context: threat or opportunity?

Key words: migration policy, European Union, securitization, benefits of immigration, migration challenges, immigrant integration in Poland.

Abstract: The asylum and migration policy in the European Union, increasingly shaped by the European Parliament, addresses the complex and transnational nature of contemporary migration flows. The adoption of the New Pact on Migration and Asylum in May 2024 (European Parliament, 2024), with regulations effective from 2026, represents an ambitious effort to standardize and streamline the system. The Pact aims to expedite asylum application processing, introduce flexible solidarity mechanisms among member states, and ensure that border management adheres to international law and human rights. Concurrently, in Poland and across Europe, there's growing debate regarding immigration as a potential threat to traditional Judeo-Christian values that have shaped European identity. Core values like freedom, human dignity, and the central role of family, seen as cornerstones of European humanism, are perceived by some as jeopardized by the influx of diverse cultures and religions, including Islam. In this context, public discourse in Poland often securitizes migration, linking it to threats to public order, national security (e.g., organized crime, terrorism), and socio-economic stability.

Despite these concerns, the positive integration of immigrants offers significant benefits for Poland. Immigrants contribute to labor force growth, easing the burden on the pension system, and strengthen human capital and innovation, particularly through entrepreneurship. They fill gaps in low-value-added sectors, boost consumption and tax revenues, help address the demographic deficit, and culturally enrich society. Challenges like integration barriers, strain on public services, and xenophobia necessitate comprehensive integration strategies and intercultural education. Effective management of the migration and integration process is crucial for building a dynamic, sustainable society that can transform diversity into strength.

Słowa kluczowe: polityka migracyjna, Unia Europejska, sekurytyzacja, korzyści z imigracji, wyzwania migracyjne, integracja imigrantów w Polsce.

Streszczenie: Polityka azylowa i migracyjna w Unii Europejskiej, której ewolucję w coraz większym stopniu kształtuje Parlament Europejski, stanowi odpowiedź na złożoność i transnarodowy charakter współczesnych przepływów migracyjnych. Przyjęcie Nowego Paktu o Migracji i Azylu w maju 2024 roku (Parlament Europejski, 2024), z przepisami wchodzącymi w życie w 2026 roku, jest ambitną próbą ujednolicenia i usprawnienia systemu. Pakt dąży do skrócenia czasu rozpatrywania wniosków o azyl, wprowadza elastyczne mechanizmy solidarności między państwami

członkowskimi oraz podkreśla zgodność zarządzania granicami z prawem międzynarodowym i prawami człowieka.

Równolegle w Polsce i Europie narasta dyskusja wokół imigracji jako potencjalnego zagrożenia dla tradycyjnych wartości judeochrześcijańskich, które ukształtowały europejską tożsamość. Wolność, godność osoby czy centralna rola rodziny, postrzegane jako fundament humanizmu europejskiego, mogą być, zdaniem niektórych, zagrożone przez napływ kultur i religii, w tym islamu. W tym kontekście debata publiczna w Polsce często sekurytyzuje migracje, łącząc je z zagrożeniami dla porządku publicznego, bezpieczeństwa narodowego (np. przestępczość zorganizowana, terroryzm) czy stabilności społeczno-ekonomicznej.

Jednakże pomimo tych obaw pozytywna integracja imigrantów oferuje Polsce znaczące korzyści. Imigranci przyczyniają się do wzrostu siły roboczej, odciążając system emerytalny, wzmacniają kapitał ludzki i innowacyjność, zwłaszcza poprzez przedsiębiorczość, wypełniają luki w sektorach o niskiej wartości dodanej, zwiększają konsumpcję i wpływy podatkowe, a także pomagają w wypełnianiu luki demograficznej oraz wzbogacają kulturowo społeczeństwo. Wyzwania, takie jak bariery integracyjne, obciążenie systemów publicznych czy ksenofobia, wymagają kompleksowych strategii integracyjnych i edukacji międzykulturowej (Nikitorowicz, 2019). Skuteczne zarządzanie procesem migracji i integracji jest kluczowe dla budowania dynamicznego, zrównoważonego społeczeństwa, które potrafi przekuć różnorodność w siłę.

Wstęp

Europa pozostaje niezmiennie kluczowym węzłem globalnych przepływów migracyjnych. Złożoność i dynamiczny charakter ruchów migracyjnych skierowanych do Unii Europejskiej (UE) utrzymują się, wymagając stałej i aktualnej analizy (Castles, Miller, 2011). Pomimo rocznych fluktuacji atrakcyjność kontynentu europejskiego pozostaje znacząca. Najnowsze dane Eurostatu (2024a) wskazują, że w 2023 roku obywatelom państw trzecich wydano w UE około 3,7 miliona pozwoleń na pobyt. Różne są przyczyny imigracji: powody zawodowe, łączenie rodzin, możliwości studiowania i żądanie ochrony międzynarodowej. Równolegle do regularnych kanałów migracyjnych znaczna liczba osób nadal wjeżdża do UE nielegalnymi drogami. Po roku 2015, kiedy odnotowano 1,83 miliona nielegalnych imigrantów, stopniowo następował spadek nielegalnych przekroczeń zewnętrznych granic UE. Jednak w roku 2023 Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex, 2024) odnotowała 380 000 nielegalnych przekroczeń granic UE, co sygnalizuje ponowny wzrost presji na zewnętrzne granice Unii. Motywacje leżące u podstaw tych przepływów migracyjnych do Europy są z natury złożone i wzajemnie powiązane. Obejmują one zarówno sytuacje konfliktów i prześladowań w krajach pochodzenia, jak i poszukiwanie możliwości ekonomicznych oraz lepszych warunków życia (Castles, de Haas, Miller, 2014).

Oprócz uwzględnienia ogólnych przepływów migracyjnych analiza danych dotyczących wniosków o azyl dostarcza bardziej szczegółowego obrazu zachodzących dynamik. Zgodnie z aktualizacjami Eurostatu (2024b) w 2023 roku liczba pierwszych

wniosków o azyl złożonych w państwach członkowskich UE osiągnęła około 1,1 miliona, co stanowi znaczący wzrost w porównaniu z poprzednimi latami. Przyczyny tych przepływów migracyjnych są różnorodne i obejmują konflikty zbrojne, niestabilność polityczną, prześladowania etniczne i religijne, skrajne ubóstwo oraz, coraz częściej, skutki zmian klimatu, które działają jako mnożniki podatności na zagrożenia i czynniki wyludnienia. Mimo że szlaki migracyjne nieustannie ewoluują w odpowiedzi na czynniki geopolityczne, gospodarcze i środowiskowe, Europa pozostaje nadal znaczącym biegunem przyciągania migracyjnego, charakteryzującym się złożonymi i stale ewoluującymi przepływami. Środkowa część Morza Śródziemnego i Bałkany Zachodnie potwierdzają swoją pozycję głównych nielegalnych dróg wjazdu do UE (Frontex, 2024), co podkreśla potrzebę skoordynowanego zarządzania i skutecznych strategii przeciwdziałania. Zrozumienie różnych kategorii imigracji, nielegalnych szlaków oraz dynamiki wniosków o azyl jest niezbędne do sprostania wyzwaniom i wykorzystania możliwości związanych z tym globalnym zjawiskiem. Należy wspomnieć, że chociaż liczba decyzji o odmowie azylu wydanych w 2023 roku wzrosła, wskaźnik faktycznych powrotów do krajów pochodzenia imigrantów pozostaje kluczowym wyzwaniem dla europejskich polityk migracyjnych, bowiem wielu nielegalnych imigrantów nadal pozostaje na terenie UE, przemieszczając się pomiędzy jej państwami.

Przyjęte stanowisko wobec imigracji nie zmienia fundamentalnej potrzeby prowadzenia pogłębionego dialogu społecznego. Powinien on w sposób wyczerpujący analizować zarówno prognozowane korzyści, jak i realne koszty oraz potencjalne straty, które wiążą się z napływem znaczącej liczby imigrantów do Europy, a w perspektywie także do Polski. Kluczowe jest odejście od debaty, która pod pretekstem poprawności politycznej unika poruszania trudnych kwestii i neguje istnienie problemów związanych z imigracją. Taka postawa nie tylko nie rozwiewa społecznych wątpliwości, ale wręcz sprzyja eskalacji nastrojów populistycznych, wykorzystywanych do osiągnięcia doraźnych celów politycznych. Brak transparentności i rzetelnej informacji na temat potencjalnych problemów z imigrantami już teraz generuje poważne negatywne konsekwencje w wymiarze społecznym (Hoborowicz, 2016, s. 186).

Kształtowanie polityki azylowej i migracyjnej w Unii Europejskiej

Parlament Europejski odgrywa coraz bardziej kluczową rolę w definiowaniu i ewolucji polityki azylowej i imigracyjnej w Unii Europejskiej. Ten organ ustawodawczy świadomy złożoności i transnarodowego charakteru przepływów migracyjnych aktywnie angażuje się w opracowywanie różnorodnych propozycji legislacyjnych mających na celu reformę systemu, który w obliczu narastających globalnych wyzwań wymaga spójnych, skutecznych i respektujących prawa podstawowe ram prawnych. Wśród najnowszych i najbardziej znaczących inicjatyw legislacyjnych wyróżnia się przyjęcie Nowego Paktu o Migracji i Azylu 14 maja 2024 roku (Parlament Europejski, 2024) którego przepisy będą stosowane od czerwca 2026. Ten pakiet

środków stanowi ambitną próbę przewyciężenia podziałów między państwami członkowskimi i ustanowienia wspólnego oraz ustrukturyzowanego podejścia do zarządzania azylem i migracją. Jego celem jest stworzenie bardziej efektywnego i jednolitego systemu rozpatrywania wniosków o ochronę międzynarodową. Obejmuje to zdefiniowanie jaśniejszych terminów rejestracji, oceny i podejmowania decyzji w sprawie wniosków, zmierzając do skrócenia czasu oczekiwania i zagwarantowania wysokich standardów ochrony we wszystkich państwach członkowskich (Thieme, Kovacs, Ramakrishnan, 2020). Pakt wprowadza również mechanizmy szybszego rozróżniania między wnioskodawcami potrzebującymi ochrony a tymi, którzy nie spełniają kryteriów, ułatwiając procedury powrotu dla tych ostatnich, przewiduje także elastyczne mechanizmy solidarności, które mogą obejmować relokację wnioskodawców azylu, wsparcie finansowe, wsparcie operacyjne oraz sponsoring powrotów. Celem jest bardziej sprawiedliwe zarządzanie przepływami migracyjnymi i złagodzenie presji na kraje frontowe. Pakt dąży również do zapewnienia, aby środki zarządzania granicami były w pełni zgodne z prawem międzynarodowym i poszanowaniem praw człowieka migrantów i wnioskodawców azylu.

W kształtowaniu polityki azylowej i migracyjnej Unii Europejskiej ważna jest równowaga między koniecznością kontroli granic a poszanowaniem praw człowieka, co pozostaje złożonym wyzwaniem dla europejskich ustawodawców (Human Rights Watch, 2023).

Postrzeganie imigracji w kontekście europejskim i polskim

W kontekście masowej imigracji do Europy i stopniowo do Polski potencjalnym zagrożeniem wydają się także wpływy obcych kultur i religii, w tym islamu. Jest on postrzegany jako element kultury fundamentalnie odmiennej od zachodniej, który w zetknięciu z nią niekiedy wykazuje tendencje agresywne. Podkreśla się, że korzenie kulturowe Europy czerpią z tradycji judeochrześcijańskiej, która ukształtowała wartości będące najcenniejszym dziedzictwem humanizmu europejskiego. To one zapewniły Europie jej wyjątkową pozycję w historii cywilizacji, stanowiąc jej najbardziej charakterystyczny dorobek intelektualny i duchowy, który ukształtował europejską tożsamość. Do tych wartości zalicza się: godność osoby, świętość życia ludzkiego, centralną rolę rodziny opartej na małżeństwie, wagę wykształcenia, wolność myśli, słowa i wyznania, ochronę prawną jednostek i grup, współpracę na rzecz dobra wspólnego, pracę pojmowaną jako dobro osobiste i społeczne, oraz władzę polityczną jako służbę, podporządkowaną prawu i rozumowi, i ograniczoną przez prawa osoby i narodów. Te różnorodne elementy w tradycji judeochrześcijańskiej znalazły spójną siłę do połączenia, umocnienia i rozwoju. Obecnie napływ imigrantów z odmiennych kręgów kulturowych i religijnych może trwale naruszyć te tradycyjne punkty odniesienia kultury i tożsamości europejskiej.

W kontekście problemu imigracji, szczególnie w perspektywie europejskiego kryzysu wartości, nie sposób nie dostrzec realnego zagrożenia, jakie niesie ze sobą islamizacja Europy. Warto zauważyć, że w dyskursie europejskich instytucji prawa czło-

wieka, choć często przypominane, nie są wywodzone z przesłanek religijnych, lecz z areligijnego przekonania o ich uniwersalności. Rodzi się zatem pytanie o istotę tych wartości, których zachowanie jest kluczowe dla mieszkańców Europy. Chociaż wielonarodowość, eklektyczność i heterogeniczność europejskiej kultury, w której coraz większą rolę odgrywają twórcy i odbiorcy islamscy, niepokoi niewielu, Europa od wieków czerpała korzyści z krzyżowania się różnych prądów umysłowych, a jej otwartość na inne obyczaje i poglądy ma silne podstawy. Niemniej jednak wolność, przysługująca na Zachodzie każdej jednostce, stanowi wartość, z której Europa nie chce rezygnować. Paradoksalnie kult tak pojmowanej wolności jest jedną z przyczyn, dla których Europa napotyka trudności w poradzeniu sobie z „naporem muzułmańskiej kultury”. Aby skutecznie bronić swojej wolności, należałoby ją znacząco ograniczyć w stosunku do tych, którzy jej zagrażają. Europejczycy jednak nie chcą (lub nie potrafią) pozwolić sobie na wynikającą z tego specyficzną dyskryminację mniejszości ze względu na pochodzenie, religię itd. (Sidorski, 2006). Ten dylemat uwypukla napięcie między otwarciem a koniecznością obrony własnych, tradycyjnych wartości judeochrześcijańskich, które ukształtowały tożsamość kontynentu i stanowią fundament europejskiego humanizmu.

W kraju takim jak Polska, który długo miał trudności z postrzeganiem siebie jako „kraju imigracji”, dziś całkowicie normalne jest kojarzenie migracji z bezpieczeństwem, do tego stopnia, że w debacie publicznej aspekty ekonomiczne i społeczne związane z obecnością imigrantów zdecydowanie schodzą na drugi plan, ustępując miejsca retoryce, która skłania się ku podkreślanii idei niebezpieczeństwa i zagrożenia, jakie imigracja mogłaby na różne sposoby stanowić dla naszego kraju (Browarek et al., 2018).

Imigracja jako zagrożenie

Przez długi czas, przynajmniej do kryzysu bipolarnego porządku świata po II wojnie światowej, migracje były tematyzowane głównie jako zjawisko o charakterze społeczno-ekonomicznym (Młyński, Szewczyk, 2010), jednak w ostatnich dziesięcioleciach samo pojęcie bezpieczeństwa czy zagrożenia uległo zmianie. W globalnym społeczeństwie ryzyka zagrożenia, przed którymi stają państwa, mają charakter głęboko odmienny od klasycznych zagrożeń militarno-strategicznych z przeszłości, co sprawia, że również zjawiska takie jak migracje są analizowane z perspektywy bezpieczeństwa. Proces ten nazywany „sekurytyzacją” (Łukaszewska-Bezulska, 2022) polega na stopniowym włączaniu danego problemu w sferę kwestii bezpieczeństwa (Léonard, 2020).

W tym kontekście można wyróżnić co najmniej trzy różne paradygmaty sekurytyzacji migracji w Polsce. Zgodnie z pierwszym, najbardziej klasycznym, migracja jest opisywana jako zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa. Ogólnie rzecz biorąc, powiązanie między migracjami a wzrostem niebezpieczeństwa jest tutaj ustanawiane poprzez dwie podstawowe linie argumentacyjne: jedna ściślej związana z wewnętrznym porządkiem publicznym państwa, która kładzie na-

cisk na wzrost nieporządku miejskiego i przestępczości pospolitej; druga związana z tradycyjnym dyskursem bezpieczeństwa narodowego, która skłania się ku łączeniu migracji z całym szeregiem transnarodowych zagrożeń strategicznych, takich jak przestępczość zorganizowana i terroryzm międzynarodowy.

Drugi paradygmat postrzega natomiast migracje jako zagrożenie o charakterze przede wszystkim polityczno-tożsamościowym. Zgodnie z tą perspektywą migracja ma zagrażać równowadze etnicznej i kulturowej społeczeństwa docelowego, stymulując rasizm i radykalizm polityczny. Jest ona w istocie postrzegana jako czynnik fragmentacji społecznej, destrukcji tożsamości i wzrostu przemocy politycznej (Kowalczuk, 2015, s. 16).

Trzeci paradygmat wreszcie postrzega migrację jako zagrożenie o charakterze społeczno-ekonomicznym. Imigranci są często opisywani jako nielegalni konkurenci na rynku pracy i wyzyskiwacze świadczeń socjalnych oferowanych przez systemy państwa opiekuńczego krajów zachodnich (Młyński, Szewczyk, 2012). Użycie w narracji społecznej sugestywnych obrazów, takich jak „masowy zalew” czy „inwazja”, przyczynia się do wzmocnienia idei, że migracje stanowią zagrożenie dla stabilności systemu społeczno-ekonomicznego, przenosząc powszechne niepewności społeczne w postaci strachu wobec imigrantów i ksenofobii.

Decydująca dla procesu sekurytyzacji migracji jest jednak kategoria „nieuregulowanej imigracji” (Huysmans, 2020). Nieregularność to nic innego jak rozdzielenie między zezwoleniem państwa na przekroczenie granicy a indywidualną obecnością na terytorium bez tytułu uprawniającego. Jest to zatem naruszenie norm regulujących dostęp do terytorium państwa, typowe wykroczenie bez ofiary, które jednak zostało podniesione do rangi zagrożenia bezpieczeństwa ze względu na swój znaczący potencjał symboliczny. Nieregularność wydaje się bowiem świadczyć o niezdolności państwa do ochrony swojego terytorium poprzez kontrolę granic i tym samym wzmacnia ideę zmniejszonej suwerenności, która głęboko podważa wiarygodność instytucji. Wydaje się jednak również potwierdzać społeczną niebezpieczność imigrantów, którzy, unikając nadzoru państwa i obchodząc zwykłe kontrole graniczne, zdają się dobrowolnie wybierać stan społecznej niewidzialności, który sam w sobie budzi podejrzenia. W tym ostatnim sensie nieregularność ostatecznie przekształca się w prawdziwą cechę personologiczną imigranta, która kwalifikuje go jako osobę niewiarygodną, w pewnym sensie niosącą ryzyko.

W wyniku procesu sekurytyzacji migracje, w szczególności te „nieuregulowane” lub „nielegalne”, jak zwykło się mówić, używając wyrażenia, które podkreśla społeczną niebezpieczność tego zjawiska, przekształciły się w swego rodzaju kwestię „metasekurytarną”, zdolną do przyciągnięcia wokół swojej orbity konstelacji innych dyskursów na temat zagrożeń dla porządku publicznego i bezpieczeństwa narodowego typowych dla współczesnego świata (Woever, 1993), takich jak transgraniczny handel nielegalnymi towarami, handel ludźmi, przestępczość zorganizowana, terroryzm międzynarodowy, fragmentacja społeczna i niestabilność polityczno-ekonomiczna.

Imigracja jako szansa

W kontekście polskim warto ukazać potencjalne korzyści i pozytywny wpływ imigracji na rozwój gospodarki oraz wzbogacenie kulturowe społeczeństwa, jednocześnie uwzględniając złożoność tego zjawiska. Imigranci przyczyniają się do wzrostu dynamiki na rynku pracy, rozwoju innowacji i przedsiębiorczości, mają znaczący wpływ na konsumpcję i fiskalność państwa, a także wnoszą niebagatelny wkład społeczno-kulturowy wynikający z różnorodności. Jednak ważne jest, aby te korzyści były maksymalizowane przy właściwym zarządzaniu procesem imigracji oraz integracją imigrantów w społeczeństwo. Pozytywna integracja imigrantów otwiera szanse na:

Wzrost siły roboczej i odciążenie systemu emerytalnego

W obliczu starzejącego się społeczeństwa i utrzymującego się niżu demograficznego imigranci efektywnie wypełniają luki na rynku pracy, zwłaszcza w sektorach, gdzie brakuje rodzimych pracowników, takich jak rolnictwo, opieka zdrowotna i technologia. Jak podkreślają eksperci, bez napływu imigrantów Polska zmagałaby się ze stagnacją lub ujemną dynamiką liczby zatrudnionych, co miałyby poważne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego (Kaczmarczyk, Okólski, 2008, s. 613). Imigrują zazwyczaj osoby młode, zdolne do pracy, czyli z grupy demograficznej najmniej obciążającej budżet państwa w kategoriach kształcenia, ochrony zdrowia czy emerytur. To zwiększa stosunek liczby osób pracujących do liczby emerytów, co odciąża budżet państwa w kategoriach kształcenia, ochrony zdrowia czy emerytur (OECD, 2020), przyczyniając się do poprawy finansów publicznych i zrównoważenia obciążeń.

Wzmocnienie kapitału ludzkiego, innowacje i przedsiębiorczość

Migranci przybywający do danego kraju są często osobami młodymi i przedsiębiorczymi, przynosząc ze sobą różnorodne umiejętności, doświadczenia i perspektywy. Wielu wysoko wykwalifikowanych imigrantów znajduje zatrudnienie w specjalistycznych działach gospodarki, generujących wysoką wartość dodaną. Badania OECD (2024) wskazują, że migranci przyczyniają się do wzrostu wydajności i innowacyjności w sektorach wymagających zaawansowanych kompetencji, takich jak IT czy nowoczesne technologie. Co więcej, cudzoziemcy wykazują dwu-, a nawet trzykrotnie większą skłonność do zakładania własnych firm niż osoby urodzone w kraju przyjmującym (OECD, 2020). Ta aktywność przedsiębiorcza imigrantów przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, wzbogacania oferty rynkowej oraz wprowadzania innowacyjnych rozwiązań, które napędzają wzrost gospodarczy (Deloitte, 2024). Wiele udanych firm i startupów w Polsce zostało założonych lub współzałożonych przez imigrantów.

Wypełnianie luk w sektorach o niskiej wartości dodanej

Imigranci o niższym wykształceniu również odgrywają kluczową rolę na polskim rynku pracy. Wykonują oni proste prace, na które lokalni pracownicy, ze względu na rosnący poziom wykształcenia i aspiracje, często nie chcą się decydować. W ten sposób stanowią „elastyczną i efektywną kosztowo siłę roboczą” (Migration Partnership Facility, 2023), która jest niezbędna dla funkcjonowania wielu sektorów, takich jak rolnictwo, budownictwo czy usługi. Badania potwierdzają, że napływ pracowników nisko wykwalifikowanych ma charakter komplementarny, a nie konkurencyjny wobec lokalnych pracowników, wspierając tym samym stabilność i rozwój gospodarki (Kaczmarczyk, Okólski, 2011).

Wzrost konsumpcji i dochody z podatków

Imigranci stanowią istotny element gospodarki poprzez wydatki konsumenckie, co zwiększa popyt w kraju goszczącym. Ten wzrost popytu może stymulować aktywność gospodarczą, prowadząc do tworzenia miejsc pracy i zwiększonych obrotów lokalnych przedsiębiorstw. Ponadto imigranci wnoszą dochody z podatków w formie podatków dochodowych, podatków od nieruchomości i podatków od sprzedaży. Te wpłaty podatkowe pomagają finansować usługi publiczne, infrastrukturę i programy społeczne. W wielu przypadkach imigranci płacą więcej podatków niż otrzymują świadczeń. Badania Kancsa i Lecca (2017) pokazują, że nawet w przypadku uchodźców z krajów trzeciego świata do Unii Europejskiej, w których państwa członkowskie ponoszą znaczne krótkookresowe koszty (np. organizacji lekcji języka czy szkoleń zawodowych), długookresowy wpływ na wzrost gospodarczy jest pozytywny. Dodatkowo badania wskazują, że dobrze zintegrowani imigranci mogą mieć pozytywny wpływ na PKB kraju przyjmującego (OECD, 2020; Peri, 2016).

Wypełnianie luki demograficznej i wzbogacenie społeczno-kulturowe

Oprócz bezpośredniego wpływu na rynek pracy imigranci odgrywają kluczową rolę w wypełnianiu luki demograficznej, która powstała w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat w wyniku niskiej dzietności i emigracji. Napływ młodych osób przyczynia się do odmłodzenia struktury wiekowej społeczeństwa, co ma długofalowe pozytywne konsekwencje dla przyszłego rozwoju demograficznego kraju (GUS, 2025). Imigracja przyczynia się również do wzbogacenia kulturowego i społecznego. Nowi mieszkańcy wnoszą ze sobą różnorodne perspektywy, tradycje i umiejętności, co może stymulować innowacyjność i kreatywność w różnych dziedzinach życia. Kontakt z innymi kulturami poszerza horyzonty, promuje tolerancję i może prowadzić do powstania nowych form ekspresji kulturalnej (Nowicka, 2019, s. 78). Zróżnicowana populacja może również przyciągać turystów i inwestorów zagranicznych, stanowiąc znaczące źródła przychodów dla kraju. Imigranci często wzbogacają kulturę i kuchnię narodu, czyniąc kraj bardziej atrakcyjnym dla turystów. Polska, otwierając się na imigrantów, ma szansę stać się społeczeństwem bardziej otwartym i dynamicznym.

Wyzwania związane z migracjami

Pomimo wielu korzyści imigracja wiąże się również z potencjalnymi niebezpieczeństwami i wyzwaniami. Jednym z nich jest integracja imigrantów na rynku pracy i w społeczeństwie. Bariery językowe, różnice kulturowe oraz brak uznawania kwalifikacji zawodowych mogą utrudniać imigrantom znalezienie stabilnego zatrudnienia i pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Skuteczna polityka integracyjna, obejmująca naukę języka polskiego, wsparcie w znalezieniu pracy i dostępie do usług publicznych, jest kluczowa dla uniknięcia marginalizacji imigrantów (Grabowska, 2018, s. 55; Młyński 2021, s. 275).

Istnieje również ryzyko obciążenia systemów publicznych, takich jak opieka zdrowotna i edukacja, zwłaszcza w przypadku braku odpowiedniego planowania i finansowania. Nagły wzrost liczby imigrantów może wywołać presję na te systemy, co wymagać będzie dodatkowych inwestycji i dostosowań. Ponadto nie można ignorować potencjalnych zagrożeń związanych z nielegalną imigracją i przestępczością zorganizowaną, dlatego wzmocnienie kontroli granicznych i współpraca międzynarodowa są niezbędne w celu minimalizowania tych ryzyk.

Polska, stając się krajem coraz bardziej wielokulturowym, nadal zмага się z problemem ksenofobii i nietolerancji wobec imigrantów. Nieufność i uprzedzenia wobec obcych mogą prowadzić do marginalizacji imigrantów, co z kolei może generować konflikty społeczne (Ząbek, 2021, s. 102). Choć wielu Polaków wykazuje otwartość i solidarność z przybyszami, badania i doniesienia medialne wskazują na istnienie znaczącego odsetka społeczeństwa, które przejawia negatywne postawy wobec osób o innym pochodzeniu etnicznym, religijnym czy kulturowym. Według raportu Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) odsetek osób deklarujących niechęć wobec przyjmowania imigrantów z krajów Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej pozostaje znacząco wysoki (CBOS, 2023). Źródła tego zjawiska są złożone i wielowymiarowe. Historyczne uwarunkowania, stereotypy zakorzenione w świadomości społecznej Polaków, brak wystarczającej edukacji międzykulturowej oraz instrumentalne wykorzystywanie nastrojów antyimigracyjnych w dyskursie publicznym – wszystko to przyczynia się do utrzymywania się negatywnych postaw. Dlatego tak istotną rolę odgrywa dyskurs publiczny i przekaz medialny. Sensacyjne i negatywne przedstawianie imigrantów, łączenie ich z problemami społecznymi czy przestępczością, może wzmacniać istniejące uprzedzenia i generować nowe. Media, poprzez selektywne informowanie i framing, mogą nieświadomie lub celowo przyczyniać się do stygmatyzacji grup imigrantów (Goban-Klas, 2016, s. 112). Ksenofobia często także wynika z lęku przed nieznanym i braku kontaktu z odmiennymi kulturami, co prowadzi do generalizacji i negatywnych stereotypów (Marody, 2020, s. 67). Z kolei brak odpowiedniej integracji i edukacji społeczeństwa na temat wielokulturowości może prowadzić do wzrostu nastrojów antyimigracyjnych (Chustecka, Kielak, Rawłuszko, 2016). Stąd tak ważne jest przeciwdziałanie ksenofobii i nietolerancji, co wymaga współpracy i zaangażowania środowisk – od instytucji publicz-

nych i mediów aż po organizacje społeczne, religijne i kulturalne (Buchowski, 2016). Inwestycja w edukację międzykulturową jest skutecznym narzędziem w walce ze stereotypami i uprzedzeniami (Sobecki, 2024), ponieważ pozwala na poznanie faktów i budowanie krytycznego myślenia (Lewicka, 2019, s. 48). Istotne jest promowanie rzetelnych informacji i promowanie pozytywnego wizerunku imigrantów w mediach oraz odpowiedzialny dyskurs publiczny (Nikitorowicz, 2015), oparty na faktach i wzajemnym szacunku, aby Polska mogła w pełni korzystać z potencjału, jaki niesie ze sobą wielokulturowość.

Zakończenie

Imigracja stanowi złożone zjawisko, które niesie ze sobą zarówno znaczące korzyści, jak i poważne wyzwania dla Polski. Wykorzystanie potencjału imigracji do wzmocnienia gospodarki i społeczeństwa wymaga przemyślanej i spójnej polityki integracyjnej, opartej na dialogu, edukacji i wzajemnym szacunku. Jednocześnie konieczne jest aktywne przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom poprzez wzmocnienie instytucji, promowanie tolerancji i dbałość o bezpieczeństwo publiczne (Zięba, 1997). Polska stoi przed szansą zbudowania otwartego i prosperującego społeczeństwa, które czerpie z bogactwa różnorodności kulturowej, ale wymaga to odpowiedzialnego i strategicznego podejścia do kwestii imigracji.

Bibliografia

1. Browarek, T. et al. (2018). *Polityka migracyjna w obliczu współczesnych wyzwań. Teoria i praktyka*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
2. Castles, S., de Haas, H., Miller, M.J. (2014). *The age of migration: International population movements in the modern world*. London: Palgrave Macmillan.
3. Castles, S., Miller, M. (2011). *Migracje we współczesnym świecie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. CBOS (2023). *Stosunek do imigrantów w Polsce*. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
5. Chustecka, M., Kielak, E., Rawłuszko, M. (red.). (2016). *Edukacja antydyskryminacyjna. Ostatni dzwonek! O deficytach systemu edukacji formalnej w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami*. Warszawa: Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej.
6. Deloitte (2024). *Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland*. 5.3.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106993>.
7. Eurostat (2024a). *Residence permits – statistics on stock of permits at the end of the year*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Residence_permits_-_statistics_on_stock_of_permits_at_the_end_of_the_year.
8. Eurostat (2024b). *Asylum statistics*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_applications_-_annual_statistics.
9. Frontex (2024). *Irregular border crossings at EU's external borders in 2023 reach highest level since 2016*, <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX>.
10. Goban-Klas, T. (2016). *Media a mniejszości etniczne i imigranci*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

11. Grabowska, I. (2018). *Integracja imigrantów w Polsce: Wyzwania i perspektywy*. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
12. GUS, Główny Urząd Statystyczny (2025). *Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. (stan w dniu 31.12)*. 29.04.2025, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/6/38/1/ludnosc_stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytorialnym_na_31-12-2024.pdf.
13. Hoborowicz, M. (2016). Imigracja – szansa czy zagrożenie? *Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje*, 22, s. 167–188.
14. Human Rights Watch (2023). *World Report 2023*, <https://www.hrw.org/world-report/2023>
15. Huysmans, J. (2020). The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), s. 751–777.
16. Iglicka-Okólska, K. (2017). *Migracje a rynek pracy w Polsce*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
17. Kaczmarczyk, P., Okólski, M. (2008). Demographic and Labor Market Impacts of Migration on Poland. *Oxford Review of Economic Policy*, 24(3), s. 600–625.
18. Kancs, A., Lecca, P. (2017). Long-term Social, Economic and Fiscal Effects of Immigration into the EU: The Role of the Integration Policy. *JRC Working Papers in Economics and Finance*, 2017/4, https://ec.europa.eu/futurium/sites/futurium/files/jrc107441_wp_kancs_and_lecca_2017_4.pdf.
19. Kowalczyk, K. (2015). O uchodźcach w przededniu unijnego szczytu poświęconego kryzysowi migracyjnemu. W: M. Grabowska, B. Rogulska (red.), *Polacy wobec „innych”. Stosunek do innych narodów, mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów*. Warszawa: CBOS.
20. Léonard, S. (2020). The securitisation of migration in the European Union: Frontex and its evolving security practices. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(6), s. 1417–1429.
21. Lewicka, M. (2019). *Psychologia uprzedzeń*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
22. Łukaszewska-Bezulska, J. (2022). Stosunek do migracji w sytuacji kryzysowej – perspektywa społeczno-polityczna. *Studia Politologiczne*, 65(65), s. 188–211.
23. Marody, M. (2020). *Polska w procesie przemian*. Warszawa: Scholar.
24. Migration Partnership Facility (2023). *Case Study Summary Poland – Re-thinking approaches to labour migration*, <https://www.migrationpartnershipfacility.eu/knowledge/resources/11-reports/80-rethinking-approaches-to-labour-migration-case-study-summary-poland/download>.
25. Młyński, J.M., Szewczyk W. (2010). *Migracje zarobkowe Polaków*. Tarnów: Biblos.
26. Młyński, J.M., Szewczyk W. (2012). *Rodzina wobec dylematów migracji zarobkowej – badania i analizy*. Warszawa: Wyd. IJPII.
27. Młyński, J. (2021). Senior policy as an element of local government activities in Tarnow. *The Person and the Challenges*, 11, Number 1, s. 271–289.
28. Nikitorowicz, J. (2015). Model kształtowania się tożsamości kulturowej w warunkach wielokulturowości. *Psychologia Wychowawcza*, 7, s. 125–134.
29. Nikitorowicz, J. (2019). Edukacja i komunikacja międzykulturowa w kształtowaniu kompetencji międzykulturowych. *Edukacja*, 3(150), s. 6–17.
30. Nowicka, E. (2019). *Wielokulturowość w Polsce: Między teorią a praktyką*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
31. OECD (2020). *International Migration Outlook 2020*. Paris: OECD Publishing.

32. OECD (2024). *International Migration Outlook 2024: Poland*, https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2024_50b0353e-en/full-report/poland_f5b1bd47.html.
33. Peri, G. (2016). Immigrants, Productivity, and Labor Markets. *Journal of Economic Perspectives*, 30(4), s. 43–30.
34. Sidorski, R. (2006). *Chrześcijańskie, islamskie, europejskie wartości*, <https://histmag.org>.
35. Sobecki, M. (2024). Uchodźstwo jako wyzwanie edukacji międzykulturowej. *Edukacja Międzykulturowa*, 2(25).
36. Thieme, T., Kovacs, E.K., Ramakrishnan, K. (2020). Refugees as new Europeans, and the fragile line between crisis and solidarity. *Journal of the British Academy*, 8, s. 19–25.
37. Wæver, O. (1993). Societal Security, state security and internalization, In: O. Wæver, B. Buzan, M. Kelstrup, P. Lemaitre (eds.), *Identity, Migration and New Security Agenda in Europe*. Londyn. W: D.B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba (red.). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
38. Ząbek, M. (2021). *Ksenofobia i nietolerancja w Polsce wobec imigrantów*. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski.
39. Zięba, R. (1997). Kategoria bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych. W: D.B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, s. 10–11.

dr Krzysztof Trębski

Trnavská univerzita v Trnave, Słowacja